

ПОЖИВНА ЦІННІСТЬ ЗЕРНА НОВИХ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ТВАРИН

**Н. З. Огородник¹, С. В. Францух², М. В. Ткачук³,
С. Я. Павкович⁴, І. Ф. Дудар⁵**

1. Доктор ветеринарних наук, професор, в. о. завідувача кафедри тваринництва і кормовиробництва; nataohorodnyk@ukr.net
2. Магістрант Навчально-наукового інституту заочної та післядипломної освіти; tvarynnyctvo@ukr.net
3. Доктор сільськогосподарських наук, в. о. доцента кафедри тваринництва і кормовиробництва; vitaliitkachuk7@gmail.com
4. Кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри тваринництва і кормовиробництва; pavkovych.s@gmail.com
5. Кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри тваринництва і кормовиробництва; dydar_ivan@i.ua

Львівський національний університет природокористування

Розвиток тваринництва залежить від науково обгрунтованої кормової бази, що передбачає достатню кількість високоякісних кормів, адже 25–30 % продуктивності сільськогосподарських тварин визначається збалансованістю раціонів [7]. Таким чином, вирішальне значення у годівлі тварин має повноцінність раціонів за необхідними поживними речовинами. Оскільки основним компонентом комбікормів є зерно, важливість у цьому аспекті кукурудзи не можна недооцінювати. Зерно кукурудзи необхідне для забезпечення нормального розвитку та життєдіяльності тварини [1]. Адже в його хімічному складі виявлено найбільший серед усіх злакових культур, що використовуються в якості концентрованих кормів для тварин вміст вуглеводів. Зокрема зерно кукурудзи містить 610,0 г/кг крохмалю та близько 47,0 г/кг цукрів [6]. Також у ньому є 54,0 г/кг жиру та 100,0 г/кг протеїну [5]. Жовті сорти кукурудзи характеризуються високим вмістом каротину та низьким вмістом вітамінів. Зерно кукурудзи містить невелику кількість золи, у складі якої міститься близько 0,05 % Кальцію [3].

Слід зазначити, що протеїн зерна кукурудзи представлений неповноцінним білком зеїном та глутеліном, при цьому жир має низьку температуру плавлення [8]. Загалом зерно кукурудзи характеризується високим рівнем перетравності, передусім, це зумовлено наявністю у ньому великої кількості безазотистих екстрактивних речовин та невеликим вмістом клітковини. Завдяки безазотистим екстрактивним речовинам, серед яких переважає крохмаль, перетравність зерна кукурудзи сягає 80–90 % [9].

Зерно кукурудзи у комбікормовій промисловості, передусім, цінується в якості джерела енергії для сільськогосподарських тварин [1]. Порівняно з іншими зерновими злаковими культурами в зерні кукурудзи міститься найбільше обмінної енергії, при цьому коефіцієнт його повноцінності еквівалентний 1. В 1 кг зерна міститься 1,3 кормових одиниць, згодовування його великій рогатій худобі дає змогу отримати близько 12,2 МДж обмінної енергії, а свиням – 13,6 МДж [10]. Оскільки зерно кукурудзи є високоенергетичним компонентом будь-якого комбікорму для всіх видів тварин його поєднують з іншими кормами, що містять повноцінний протеїн, а також вітаміни й додатково використовують мінеральні добавки. Згідно деяких даних 70 % найбільш оптимальна кількість зерна кукурудзи у комбікормах для свиней [6, 7]. Проте існують рекомендації щодо доцільності введення у склад комбікормів не більше, ніж 50–60 % зерна кукурудзи [5]. Вважається, що комбікорми, які використовуються для годівлі овець мають містити до 70 % зерна кукурудзи,

для птиці – до 60 %, для великої рогатої худоби – до 50 %, для ягнят і коней – до 30 %, для телят – до 25 %, а для кроликів відповідно до 20 % [1].

Зазвичай великій рогатій худобі та вівцям у раціонах зерно кукурудзи поєднують із бобовим сіном, а свиням і птиці згодовують із високобілковими макухою та шротом [3, 8]. Відповідно зерно кукурудзи слугує основним компонентом при виробництві комбікормів й кормосумішей, а також раціонів годівлі сільськогосподарських тварин, що забезпечує їх високу продуктивність.

Необхідно пам'ятати й те, що великі кількості зерна кукурудзи у раціонах дійних корів впливають на одержання від них за переробки молока дуже м'якого масла, а у відгодівельних свиней м'якого м'яса та сала [7]. У зв'язку з цим, для одержання якісної свинини і сала у раціонах годівлі свиней зерно кукурудзи поєднують з зерном гороху та ячменю, доцільно до їх складу вводити шрот.

Як свідчать нинішні тенденції, часто зерно кукурудзи у комбікормах і раціонах замінюють зерном пшениці, оскільки у господарствах не повністю використовуються потенційні можливості цієї культури. На сьогодні в Україні сіють як іноземні гібриди кукурудзи, так і зразки вітчизняної селекції, які потребують ґрунтового вивчення не лише у плані урожайності зерна, але й його поживної цінності для тварин, оскільки це впливає на якість продукції [2, 4].

З огляду на це метою нашої роботи було з'ясування поживності зерна двох новостворених гібридів кукурудзи та його впливу на продуктивність тварин.

Контролем у наших дослідженнях був гібрид кукурудза ДМС Гроно від компанії Maїс Україна, а дослідним – іноземний гібрид кукурудзи Фортаго угорської компанії Syngenta.

Визначення хімічних показників зерна кукурудзи проводили у лабораторії агрохімічних аналізів, при цьому досліджували вміст у ньому протеїну, жиру, золи і клітковини, кількість безазотистих екстрактивних речовин вираховували за допомогою формул. Зоохімічну оцінку вирощеної продукції з площі посіву проводили на основі переведення урожайності зерна досліджуваних гібридів кукурудзи у зернові кормові одиниці за коефіцієнтами Кононенко, а вміст перетравного протеїну визначали за формулами й таблицями Карпуся. За величинами енергетичних еквівалентів вираховували кількість обмінної енергії, що утворюється в організмі тварин внаслідок перетравлення зерна вказаних гібридів кукурудзи. Статистичне опрацювання результатів ґрунтувалось на кореляційному аналізі згідно Ушкаренка В. О. з використанням програм Microsoft Excel і STATISTICA.

За даними проведеного визначення хімічного складу зерна досліджуваних гібридів кукурудзи виконували розрахунок його поживної цінності. Встановлено, що споживання тваринами зерна гібриду кукурудзи ДМС Гроно сприяє відкладанню 193,3 г жиру в їх тілі, оскільки воно містить 1,29 кг вівсяних кормових одиниць. Натомість зерно гібриду кукурудзи Фортаго містило у своєму складі меншу кількість клітковини, що підвищувало його перетравність в організмі тварин й відповідно збільшувало відкладання жиру в організмі тварин до 195,1 г. Різниця у фактичному відкладанні жиру в тілі тварин між гібридами кукурудзи склала 0,9 %. При цьому зерно гібриду Фортаго на 0,8 % переважало зерно гібриду ДМС Гроно за вмістом вівсяних кормових одиниць.

Визначення енергетичної поживності зерна вказаних гібридів кукурудзи засвідчило, що зерно гібриду ДМС Гроно при перетравленні наявних в його складі клітковини, протеїну, жиру та безазотистих екстрактивних речовин сприяє утворенню в організмі тварин 2978,8 ккал обмінної енергії, адже в кг його зерна міститься 1,19 ккал енергетичних

кормових одиниць. Зерно гібриду кукурудзи Фортаго забезпечує утворення 3011,0 ккал обмінної енергії, що на 1,1 % було більше, ніж у контрольного гібриду кукурудзи. Це пов'язано з більшою кількістю у його складі таких органічних нутрієнтів, як протеїн, жир та безазотисті екстрактивні речовини. Загалом у зерні гібриду Фортаго кількість енергетичних кормових одиниць складала 1,20 ккал, що на 0,8 % перевищувало енергетичну поживність гібриду кукурудзи ДМС Гроно.

Зерно гібриду кукурудзи ДМС Гроно за виходом з га посівів поживних речовин показало наступні величини, зокрема вихід кормових одиниць склав 136,7 ц/га, а перетравного протеїну – 7,7 ц/га. Гібрид кукурудзи Фортаго забезпечив вихід кормових одиниць на рівні 158,3 ц/га, що на 15,8 % було більше, ніж у гібриду ДМС Гроно. При цьому вихід перетравного протеїну в кукурудзи гібриду Фортаго на 19,5 % був більшим за контрольний гібрид. У гібриду ДМС Гроно вихід кормо-протеїнових одиниць відповідав 103,0 ц/га, а у гібриду Фортаго – 120,5 ц/га. Таким чином, дослідний гібрид кукурудзи на 16,9 % перевищував контрольний за виходом кормо-протеїнових одиниць. На 21,6 ц/га більший вихід вівсяних кормових одиниць спостерігався у гібриду кукурудзи Фортаго, що сприяло збільшенню на 2,5 ц м'ясної продуктивності тварин та на 18,0 ц підвищувало їх молочну продуктивність.

Отже, дослідження показали, що зерно гібриду кукурудзи Фортаго має вищу поживну цінність для тварин, адже містить у своєму складі більшу кількість протеїну, жиру і безазотистих екстрактивних речовин, ніж зерно гібриду кукурудзи ДМС Гроно. З огляду на вище сказане в годівлі тварин перспективнішим буде використання зерна гібридів кукурудзи, яке за своїм хімічним складом характеризується кращою загальною та енергетичною поживністю, що сприятиме підвищенню їх продуктивних якостей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гаврилюк В. М. Кукурудза в вашому господарстві. К.: Світ, 2001. 234 с.
2. Загинайло М., Лівандовський А., Таганцова М., Гаврилюк В. Кукурудза: гібриди на вибір. *Насінництво*. 2009. № 1. С. 3-5.
3. Каленська С. М., Мокрієнко В. А., Новицька Н. В. Наукове обґрунтування кукурудзи різноцільового використання: науково-практичні рекомендації. К.: Аграр Медіа Груп, 2010. 34 с.
4. Каменщук Б. Д. Кормова продуктивність гібридів кукурудзи різних груп стиглості залежно від строку сівби та умов вирощування в зоні Лісостепу: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. с.-г. наук. Вінниця, 2011. 20 с.
5. Маслак О. Віддаємо перевагу кукурудзі. *Agroexpert*. 2010. № 5. С. 12–17.
6. Ситнік В. П. Кукурудза – основа кормової бази високопродуктивного тваринництва. *Вісник аграрної науки*. 2005. № 8. С. 5–7.
7. Скоромна О. І., Кулик М. Ф., Обертюх Ю. В. Нова система оцінки кормів у продукції молока. *Корми і кормовиробництво*. 2012. Вип. 72. С. 153–161.
8. Шпаар Д. Кукурудза. Вирощування, збирання, консервування і використання. К.: Альфа-стевія ЛТД. 2009. 396 с.
9. Bennetzen J. L., Hake S. C. Handbook of maize: Its Biology. LLC Springer Science+Business Media, 2009. P. 145–344.
10. Bonavia D. Maize: origin, domestication, and its role in the development of culture. Cambridge University Press, 2013. 606 p.